

Az Európai Unió
Tanácsa

Brüsszel, 2018. november 19.
(OR. en)

13991/18

CFSP/PESC 1021
DEVGEN 186
CLIMA 203
COPS 417
ENV 729
ONU 96
RELEX 942

AZ ELJÁRÁS EREDMÉNYE

Küldi:	a Tanács Főtitkársága
Címzett:	a delegációk
Tárgy:	Vízdiplomácia – A Tanács következtetései (2018. november 19.)

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak a vízdiplomáciáról szóló tanácsi következtetéseket, amelyeket a Tanács a 2018. november 19-i 3652. ülésén fogadott el.

A TANÁCS KÖVETKEZTETÉSEI A VÍZDIPLOMÁCIÁRÓL

A TANÁCS elfogadta az alábbi következtetéseket:

BEVEZETÉS

1. A víz mind az emberi életnek és méltóságnak, mind pedig a társadalmak és a környezet rezilienciájának alapvető feltétele. A víz nélkülözhetetlen az emberi táplálkozáshoz és egészséghez, ezenkívül alapvető fontossággal bír az ökoszisztéma-gazdálkodás, a mezőgazdaság, az energiatermelés és általánosságban bolygónk biztonsága szempontjából. A biztonságos ivóvízhez és a megfelelő higiénés körülményekhez való fenntartható hozzáférés biztosítása, a fenntartható vízgazdálkodás megvalósítása, a vízhiány megelőzése és az árvizek csökkentése a legfontosabb globális kihívások közé tartoznak a 21. században, amikor a világnak meg kell küzdenie a népességnövekedés és az éghajlatváltozás egyre súlyosabb hatásaival. Mivel az édesvízkészletek túlnyomó része országhatárokon átnyúlóan helyezkedik el, az azokkal való fenntartható és hatékony gazdálkodás nemzetközi kérdés, ami jelentkezik szubnacionális, bilaterális, regionális vagy multilaterális szinten egyaránt.
2. A vízhez való hozzáféréssel és a víz felhasználásával kapcsolatos feszültségek és konfliktusok száma egyre nő – ideértve az egyes országokon belüli, vízzel kapcsolatos konfliktusok határokon átnyúló hatásait is –, mivel a világ vízkészleteinek és ökoszisztémáinak elérhetősége és minősége romlik, a vízhiány veszélye pedig egyre nagyobb. A vízhiány hatással lehet a békére és a biztonságra, és a vízzel kapcsolatos kockázatok komoly emberi és gazdasági következményekkel járhatnak – mindezeknek pedig közvetlen hatásai lehetnek az EU-ra nézve, többek között a migrációs áramlások révén.
3. Ezért a vízzel kapcsolatos együttműködés minden szinten egyre fontosabb. Az EU globális stratégiájával, valamint a Vízügyi Elnöki Testület, illetve a vízzel kapcsolatos konfliktusok megelőzésével és kezelésével foglalkozó magas szintű panel jelentésével összhangban magas szintű politikai elkötelezettségre van szükség a közös vízkészletek miatti konfliktusok veszélyének csökkentése, valamint a béke és a stabilitás előmozdítása érdekében.

4. Foglalkozni kell az éghajlatváltozás vízzel kapcsolatos következményeivel, többek között az energia- és a klímadiplomácia közötti szinergiák erősítése révén, amint ezt a Tanács a klímadiplomáciáról szóló, 2018. február 26-i következtetéseiben is leszögezte.

A VÍZ ÉS A BIZTONSÁG, A STABILITÁS ÉS A KONFLIKTUSMEGELŐZÉS

5. A Tanács úgy határoz, hogy fokozni fogja az EU vízzel kapcsolatos diplomáciai tevékenységét mint a béke, a biztonság és a stabilitás előmozdításának eszközét. Az EU vízdiplomáciájának a konfliktusok megelőzésének, lokalizálásának és megoldásának elősegítésére, a vízkészletekkel való, a forrásoktól egészen a tengerekig terjedő méltányos, fenntartható és integrált gazdálkodás előmozdítására, valamint az éghajlatváltozás vízkészletekre gyakorolt hatásaival szembeni reziliencia fokozására kell irányulnia. A vízzel kapcsolatos együttműködés keretében elő kell mozdítani a regionális integrációt és ellensúlyozni kell a politikai instabilitást.
6. Az EU határozottan elítéli a víz háborús fegyverként való felhasználását: ebben az összefüggésben a nemzetközi jog megsértésének minősülhet a vízellátási infrastruktúrák megsemmisítése, a víz szennyezése, valamint a vízfolyásoknak a vízhez jutás korlátozása vagy megakadályozása céljából való elterelése.
7. Az EU-ban kedvező tapasztalatokat eredményező, régi hagyomány a vízzel kapcsolatos együttműködés, ezért az EU folytatni fogja azokat a kezdeményezéseket, amelyek tapasztalatainak és tudásának a partnerországokkal – különösen az instabil helyzetben lévőkkel – való megosztására irányulnak.
8. A Közel-Kelet és Észak-Afrika számos régiójában több tényező együttes fennállása miatt egyre súlyosabbá válik a vízválság; e tényezők közé tartoznak az ismétlődő aszályos időszakok, a fizikai vízhiány és a rossz vízminőség, a fegyveres konfliktusok, a kényszerű migráció, a rossz vízgazdálkodás és az intézményi szféra gyenge teljesítménye. Más esetekben, például a Csád-tó medencéje vagy az Aral-tó esetében drámaian csökkentek a vízkészletek, így ezek a területek várhatóan még nagyobb nyomás alá kerülnek a nem fenntartható erőforrás-felhasználás, illetve az éghajlatváltozás hatásai miatt. A nemzetközi folyókon, így a Níluson vagy a Mekongon épülő nagy duzzasztógátak fokozhatják a part menti országok és a tágabban értelmezett érintett területek közötti feszültségeket. Az EU az összes érintett fél kérése esetén készen áll az e kihívások kezelésére irányuló erőfeszítések támogatására.

9. A Tanács felkéri a főképviselőt, a Bizottságot és az uniós tagállamokat egyrészt annak biztosítására, hogy a konfliktusokra figyelmeztető korai előrejelző rendszerekben vegyék figyelembe a vízzel kapcsolatos biztonsági kihívásokat, másrészt pedig arra, hogy a korai előrejelzés és a korai fellépés közötti kapcsolatot erősítsék meg minden szakpolitikai területen.
10. A Tanács továbbá arra ösztönzi a Bizottságot és a tagállamokat, hogy továbbra is nyújtsanak segítséget ahhoz, hogy többek között a humanitárius válsághelyzetekben biztosított legyen a vízhez és a megfelelő higiénés körülményekhez való hozzáférés, ezzel is támogatva a felkészültség és a megelőzési képességek fokozását az emberi életek megmentése, a megélhetés és az életkörülmények javítása, valamint a katasztrófa vagy konfliktus sújtotta területek lakossága rezilienciájának növelése érdekében.

HATÁROKON ÁTNYÚLÓ VÍZÜGYI EGYÜTTMŰKÖDÉS, INTÉZMÉNYEK ÉS IRÁNYÍTÁS

11. Az EU vízdiplomáciájának kulcsfontosságú eleme a hosszú távú elkötelezettség a vízzel kapcsolatos, határokon átnyúló kihívások kezelésére irányuló, együttműködésen alapuló megközelítés támogatása mellett. Az EU készen áll arra, hogy más szereplőkkel partnerségben az együttműködő és fenntartható vízgazdálkodás előmozdításán, valamint a regionális és nemzetközi együttműködés ösztönzésén és támogatásán munkálkodjon. Már most is léteznek pozitív példák az együttműködésre a Földközi-tenger medencéjében és Latin-Amerikában. Az EU minden érintett és érdekelt felet arra ösztönöz, hogy alakítsanak ki és tartsanak fenn határokon átnyúló rendszereket – többek között célzott intézményeket és bizottságokat – a maximális hatékonyság minden szinten való biztosítása céljából, az államok közötti és az államokon belüli politikai és gazdasági feszültségek megelőzése érdekében. A társadalmi feszültségek és konfliktusok megelőzésében kulcsfontosságú szerepe van az irányításnak, az alkalmazkodóképességnek és az intézményi kereteknek. A közös vízkészletekkel kapcsolatos együttműködés pedig nélkülözhetetlen a tartós béke és a fenntartható fejlődés biztosításához.

12. Ahhoz, hogy a határokon átnyúló – akár globális, akár regionális vagy kétoldalú – megállapodások és rendszerek hatékonyan működjenek, szükség van a part menti és a folyók felső szakaszán fekvő országok elkötelezettségére és részvételére. Az EU készen áll az érintett felek közötti konstruktív párbeszéd támogatására az olyan nagyszabású – a vízmennyiséggel vagy a vízminőséggel kapcsolatos – infrastruktúraprojektekkel összefüggésben, amelyek határokon átnyúló hatásokkal bírnak. Az EU újfent hangsúlyozza, hogy a határokon átnyúló vízkészletekre hatással lévő, az EU-val szomszédos országokban végrehajtandó projektek kidolgozása során maradéktalanul meg kell felelni a nemzetközi környezetvédelmi és nukleáris biztonsági szabványoknak. Az EU üdvözli a víz- és energiaügyi kérdésekről folytatott konstruktív közép-ázsiai párbeszédet, amelynek eredményeként már az első megállapodások is megszülettek, továbbá üdvözli az EU–Közép-Ázsia környezetvédelmi és vízügyi együttműködési fórum létrehozását.
13. Az EU továbbra is ösztönözni fogja a vízügyi együttműködéssel kapcsolatos nemzetközi megállapodásokhoz való csatlakozást és azok végrehajtását, különös tekintettel a következő két megállapodásra: a határokat átlépő vízfolyások és nemzetközi tavak védelméről és használatáról szóló egyezmény (az 1992. évi helsinki vízügyi egyezmény) és a nemzetközi vízfolyások nem hajózási célú hasznosításának jogáról szóló egyezmény (New York, 1997), valamint az egyéb releváns nemzetközi megállapodásokra. Az EU üdvözli, hogy a helsinki vízügyi egyezményt globálisan megnyitották aláírásra a páneurópai régió kívüli országok részére is, és továbbra is építve a 2018-as fellépésének pozitív eredményeire, szorgalmazni és támogatni fogja újabb országok csatlakozását az egyezményhez.
14. Az EU elkötelezett az integrált vízkészlet-gazdálkodás, valamint a hatékony, fenntartható és integrált vízgazdálkodás előmozdítása mellett. A hosszú távú stabilitáshoz nélkülözhetetlen, hogy minden szinten megerősítsük a vízgazdálkodást. Ehhez megfelelő intézményekre, megbízható adatokra és finanszírozásra van szükség, továbbá kapacitásokat kell kiépíteni és a figyelemfelkeltést célzó tevékenységet kell folytatni. A vízgazdálkodásnak elő kell mozdítania a vízkészletekkel való fenntartható, tartós és klímasemleges vízkészlet-gazdálkodást, és ennek során még jobban figyelembe kell venni a víz, az energia, az élelmiszerbiztonság és az ökoszisztémák közötti kölcsönhatásokat. Az EU a regionális intézményekkel és szervezetekkel, a nemzeti és helyi hatóságokkal, közösségekkel, valamint a civil társadalommal együtt a jövőben is komoly szerepet vállal ebben a folyamatban, támaszkodva azokra a meglévő legjobb gyakorlatokra és kezdeményezésekre, amelyeket többek között az EU által társfinanszírozott nemzetközi központok képviselnek.

SENKIT SEM HAGYUNK HÁTRA – A VÍZ, MINT A 2030-IG TARTÓ IDŐSZAKRA SZÓLÓ MENETREND ÉS A PÁRIZSI MEGÁLLAPODÁS ELEME: TÖBBOLDALÚ EGYÜTTMŰKÖDÉS

15. Mind a 2030-ig tartó időszakra szóló fenntartható fejlesztési menetrend, mind pedig a Párizsi Megállapodás hangsúlyozza a víz ágazatokon átívelő szerepét csakúgy, mint a kevésbé erőforrás-igényes növekedés fontosságát, valamint a vízpolitika és számos más szakpolitikai terület – így a biztonság, az emberi jogok, a nemek közötti egyenlőség, az éghajlatváltozás, az egészségügy, az élelmezésbiztonság, az energiaügy, a belvízi közlekedés, a környezetszennyezés visszaszorítása, a biológiai sokféleség, az elsivatagodás, a talajromlás – közötti szoros összefüggéseket. A szinergiák jobb kihasználása és a kompromisszumok minimumra szorítása megkönnyíti mindkét menetrend hatékony és koherens végrehajtását. Az EU támogatja a sendai katasztrófakockázat-csökkentési keretben megfogalmazott azon felhívást, miszerint növelni kell az új és a meglévő vízgazdálkodási infrastruktúra ellenállóképességét, továbbá a jobb megértés érdekében tudatosítani kell a vízhez köthető katasztrófák jelentette kockázatokat és azoknak a társadalmainkra gyakorolt hatását.
16. A biztonságos ivóvízhez és a megfelelő higiénés körülményekhez való hozzáférés emberi jog; az EU ezekre egyúttal a megfelelő életszínvonalhoz való jog elemeiként tekint, és elkötelezett érvényesítésük iránt. Az EU elismeri, hogy a biztonságos ivóvízhez fűződő emberi jog értelmében megkülönböztetés nélkül mindenkinek joga van ahhoz, hogy elegendő, biztonságos, elfogadható, fizikailag elérhető és megfizethető, személyes vagy háztartási célra felhasználható vízhez jusson. Az EU elismeri továbbá, hogy a megfelelő higiénés körülményekhez fűződő emberi jog értelmében megkülönböztetés nélkül mindenkinek joga van ahhoz, hogy az élet minden területén biztonságos, higiénikus, társadalmi és kulturális szempontból elfogadható, a magánéletet tiszteletben tartó és méltóságot biztosító higiénés létesítményeket használhasson. Ezen elkötelezettségének részeként az EU a jövőben is támogatja és védelmezi a környezetvédelmi kérdésekkel foglalkozó emberi jogi jogvédőket.

17. Az EU ismételten kijelenti, hogy határozottan elkötelezett az ENSZ 2030-ig tartó időszakra szóló menetrendjének végrehajtása iránt, és hangsúlyozza: a 6. fenntartható fejlesztési cél („A víz és a megfelelő higiénés körülmények rendelkezésre állásának és fenntartható kezelésének biztosítása”) megvalósítása döntően fontos ahhoz, hogy a többi fenntartható fejlesztési célt is el lehessen érni. Ahogyan arra a vízre és a higiénés körülményekre vonatkozó 2018. évi összefoglaló jelentés rámutatott, az eddig elért eredmények nem elégségek; az EU ezért vállalja, hogy a fejlesztési együttműködés keretében növeli ezirányú erőfeszítéseit, és felszólítja minden partnerét, valamint az összes érdekeltet, hogy tegyék meg a 6. cél és a többi, a vízhez kapcsolódó fenntartható fejlesztési cél végrehajtásához szükséges lépéseket. Minden érdekeltnek szerepet kell vállalnia az integrált vízkészlet-gazdálkodás céljainak megvalósításában, a határokon átnyúló vízkészletek tekintetében is. Naprakész és megbízható mutatókra és adatokra van szükség, nem csak az eredmények nyomon követéséhez, hanem az elszámoltathatóság és az átláthatóság érdekében is.
18. A nőkre, a lányokra és a fiatalokra rendkívül fontos szerep jut az emberi fejlődés, valamint az inkluzív és fenntartható növekedés terén. A nőket különösen érinti a vízhez és a higiénés körülményekhez való hiányos hozzáférés, hiszen az ezzel járó számos következmény közvetlenül sújtja őket; gondoljunk azokra a hosszú és néha veszélyes utakra, amelyeket azért tesznek meg, hogy vizet merjenek és hordjanak, vagy higiénés létesítményeket használhassanak. A Tanács a fentiek fényében ismételten hangsúlyozza: nagyon fontos az, hogy a nemek közötti egyenlőség szempontját integráljuk a vízdiplomáciába.
19. Az EU egyrészt rámutat arra, hogy a körforgásos gazdaság, többek között a víz újrafelhasználása révén nagy mértékben hozzájárul a vízmegtakarításhoz, másrészt hangsúlyozza a digitális, technológiavezérelt és egyéb innovatív, nevezetesen a természetes környezeten alapuló megoldások szerepét, és arra ösztönzi a Bizottságot és az uniós tagállamokat, hogy finanszírozzák és ösztönözzék a vízzel kapcsolatos innovációk terén folytatott kutatást és partnerségeket, többek között a köz- és a magánszféra érintett feleinek bevonásával.
20. A víz és az éghajlatváltozás között lényegi kapcsolat áll fenn. A Párizsi Megállapodás szerinti, az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásról szóló közlemények jó alkalmat kínálnak a Párizsi Megállapodás és a 2030-ig tartó időszakra szóló menetrend szerinti fenntartható és integrált vízgazdálkodást célzó intézkedések megvalósításáról való tájékoztatásra. Az ENSZ főtitkára által 2019-re összehívott klíma-csúcstalálkozó fontos esemény lesz, ahol még jobban tudatosítani lehet, hogy mind az éghajlatváltozás okozta hatások enyhítése, mind pedig az azokhoz való alkalmazkodás terén több intézkedésre van szükség.

21. Az EU és tagállamai hozzá fognak járulni azokhoz a koordinált nemzetközi erőfeszítésekhez, amelyek célja, hogy átfogó módon kezeljék a vízgazdálkodás összetett és ágazatokon átívelő dimenzióit. E tekintetben az EU üdvözli az ENSZ Biztonsági Tanácsának keretében és a más fórumokon folytatott azon megbeszéléseket, amelyek összefüggésükben foglalkoznak a víz, az éghajlat, a béke és a biztonság jelentette kérdésekkel, és arra ösztönzi az uniós tagállamokat, hogy ezeket a kérdéseket továbbra is emeljék be a Biztonsági Tanácsban és a más releváns fórumokon folytatott egyeztetésekbe és vitákba. A multilaterális szintű együttműködés elkötelezett híveként az EU üdvözli, hogy 2019-ben magas szintű politikai csúcstalálkozóra kerül sor, és nyomatékosítja, hogy a koherencia javítása, az ismeretek bővítése és a rendszerszintű stratégiai megbeszélések elősegítése érdekében hatékonyan össze kell hangolni az ENSZ által a víz és a higiénés körülmények terén folytatott munkát, mégpedig az ENSZ vízzel foglalkozó testületén (UN Water) keresztül, valamint vízügyi kérdésekkel foglalkozó magas szintű ENSZ ülést kell tartani. Az EU üdvözli, hogy kezdetét vette „A víz évtizede” elnevezésű, a 2018 és 2028 közötti időszakra szóló ENSZ-program, ami hozzájárul a 6. fenntartható fejlesztési cél mielőbbi megvalósításához és a 2030-ig tartó időszakra szóló menetrend más, a vízhez kapcsolódó céljainak eléréséhez.

FOKOZOTTABB FELLÉPÉS

22. Az EU megerősíti, hogy eltökélt szándéka a vízzel kapcsolatba hozható, világszerte jelentkező kihívások kezelése. Az EU globális stratégiájával és a fejlesztéspolitikára vonatkozó új európai konszenzussal összhangban az EU elismeri, hogy egy szilárd vízpolitika előmozdítása, valamint a nemzetközi erőfeszítések, érdekek és stratégiák jobb összehangolása terén konkrét lépésekre van szükség. A Tanács felkéri a főképviselőt, a Bizottságot és a tagállamokat, hogy minden rendelkezésükre álló eszközt vessenek be annak érdekében, hogy az integrált vízpolitika és az annak keretében megvalósított intézkedések a politikai, biztonsági, fejlesztési, humanitárius és környezeti kihívások teljes skálájára irányuljanak.
23. A Tanács arra ösztönzi a főképviselőt, a Bizottságot és a tagállamokat, hogy a partnerországokkal folytatott jövőbeli pénzügyi és technikai együttműködés megtervezésekor, így többek között a következő többéves pénzügyi keretben vegyék kellően figyelembe a vízzel és a higiénés körülményekkel kapcsolatos szempontok fontosságát, és ösztönözzék a vízinfrastruktúrába és kapacitásépítésbe való magánberuházásokat és az ezzel kapcsolatos partnerségeket, hogy ezzel is orvosolják azokat a beruházási hiányosságokat, amelyek nem pótolhatók pusztán állami finanszírozással.